

SARAYBOSNA ŞARKİYAT ENSTİTÜSÜ TARAFINDAN DÜZENLENEN “15. YÜZYILDAN 19. YÜZYILA BOSNA VE HERSEK’TEKİ KÜLTÜREL VE TARİHSEL EĞİLİMLER KONFERANSI”NIN ARDINDAN

Bayram ŞEN*

Saraybosna Şarkiyat Enstitüsü (Orientalni Institut u Sarajevu) Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti döneminde 1950 yılı gibi erken bir dönemde genelde Şarkiyat özelde Osmanlı çalışmaları yapmak üzere kurulmuştur. Bosna ve Hersek’te ve Yugoslavya topraklarında bulunan Osmanlı dönemine ait Arapça, Farsça ve Türkçe el yazmaları, arşiv malzemeleri (belge, harita, yazışma vd.) enstitü bünyesinde toplanmış olup, döneme dair ayrıntılı toplumsal, kültürel, ekonomik tarih çalışmaları yapılmaktadır. Enstitüde dünyada Osmanlı çalışmaları alanında çok değerli sayılan tarihi monograflar yayınlanmıştır. Ayrıca enstitü bünyesinde yıllık olarak yayınlanan “*Prilozi za Orientalni Filologiju*” dergisi kapsamında genelde Osmanlı dönemine ve özelde Bosna ve Hersek’e dair yapılmış çok değerli çalışmalar yayınlanmış ve hâlâ yayınlanmaktadır.

71. Yılıını dolduran Şarkiyat Enstitüsü son yıllarda uluslararası birçok konferansa da ev sahipliği yapmaktadır. Üçüncüsü düzenlenen Uluslararası Bilim Konferansı’nda bu yılın teması “*15. Yüzyıldan 19. Yüzyıla Bosna ve Hersek’te Kültürel ve Tarihi Eğilimler*”di. 11-14 Ekim 2021 tarihlerinde düzenlenen konferansa farklı disiplinlerden ve farklı üniversitelerden birçok akademisyen katıldı. Pandemi koşulları nedeniyle hem online hem de yüz yüze sunum yapma imkânı sağlanan konferansta oturumlar dört güne yayılmış ve gün içerisinde en az temas sağlanacak şekilde düzenlenmişti.

Konferansın ilk gününde açılış konuşmacısı ve ilk panelin moderatörlüğünü enstitü müdürü Dr. Adnan Kadrić üstlenmişti. Kadrić pandemi koşullarında dahi böyle bir panelin yapılmasından duyduğu memnuniyeti dile getirerek bütün katılımcılara teşekkür etti. Panelin ilk konuşmacısı ve enstitü üyelerinden Dr. Sabehata Gačanin’in “*Naučni doprinos istraživača Orientalnog instituta u izučavanju*

* Boğaziçi Üniversitesi Modern Türkiye Tarihi Enstitüsü Doktora Adayı, bayramsen@yahoo.com ORCID: 0000-0002-7721-9487

Makale geliş tarihi: 06.11.2021 Makale kabul tarihi: 10.11.2021

kulturno-historijskih tokova u Bosni i Hercegovini od 15. do 19. stoljeća [15. Yüzyıldan 19. Yüzyıla Şarkiyat Enstitüsü'nün Bosna ve Hersek'teki Kültürel ve Tarihî Eğilimlere olan Bilimsel Katkısı]" üzerine sunduğu tebliğ, bir açılış konuşması niteliğindedir. Bugüne kadar Şarkiyat Enstitüsü bünyesinde yapılan çalışmalar ile ilgili genel bir perspektif sunan tebliğ, kısa bir Şarkiyat Enstitüsü tarihi sunmaktaydı. Panelin ikinci konuşmacısı ve enstitü üyelerinden Amer Maslo'nun, "19. stoljeće u publikacijama Orijentalnog instituta: stanje i perspektive [19. Yüzyıl Yayınlarında Şarkiyat Enstitüsü: Şartlar ve Perspektifler]" başlıklı tebliği, enstitünün orta çağ ve yakın çağ çalışmalarının da ötesinde 19. yüzyıl çalışmalarında da etkili olduğunu gösterdi. Oturumun son konuşmacısı Saraybosna Üniversitesi Tarih Enstitüsü'nden Dr. Sabina Veladžić "Idejno revidiranje naučnog znanja o osmanskom periodu kao povijesno-civilizacijskom okviru kulturnog stvaranja u BiH tokom 1960-ih i početkom 1970-ih [1960lar ve 1970lerin Başında Bosna ve Hersek'te Kültürel Ortamın Oluşumunun Tarih ve Medeniyete Dair bir Çerçevesi Olarak Osmanlı Dönemi ile İlgili Bilimsel Bilginin Kavramsal Revizyonu]" başlıklı sunumunda teorik bir çerçeve içerisinde Osmanlı Dönemi'ne dair çalışmalar ile elde edilen bilginin Bosna ve Hersek'te neden önemli olduğunu altını çizdi.

Dr. Muamer Hodžić'in moderatörlük yaptığı aynı günün ikinci paneli enstitü üyelerinden Emina Mostić "Dva dokumenta iz Bosanskog krajišta s kraja 15. stoljeća [Geç 15. Yüzyıla Dair Bosna Krajina'ya Dair İki Doküman]" başlıklı sunumunda aslında çok da fazla belge bulunmayan bir döneme dair önemli bir sunum yaptı. Ardından enstitü üyelerinden Dr. Aladin Husić "O spahijskoj organizaciji u Bosni tokom 17. stoljeća [17. Yüzyılda Bosna ve Hersek'te Sipahi Organizasyonu]" başlıklı çalışmasında uzunca bir süredir üzerinde çalıştığı Bosna ve Hersek'teki Sipahi organizasyonuna dair ayrıntılı bir sunum yaptı. Dr. Elma Korić, "Bosna i Hercegovina na osmanskim kartama iz 19. stoljeća [19. Yüzyılda Osmanlı Haritalarında Bosna ve Hersek]" başlıklı sunumunda bu konu hakkında son dönemde yayınladığı kitaptan da referanslar vererek önemli haritalarda Bosna ve Hersek'in yerine dair önemli bilgiler verdi. Panelin son konuşmacısı Zenica Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden Dr. Dževad Drino "Rimskopravni elementi u osmanskom građanskom zakoniku (Medželle i ahkjami šerije) [Osmanlı Medeni Kanununda Roma Hukuku Etkileri (Mecelle ve Ahkam-ı Şeriyeye)]" sunumunu gerçekleştirdi.

Elma Korić'in moderatör olduğu üçüncü oturumda ise Zadar Üniversitesi Felsefe Fakültesi'nden Dr. Kristijan Juran "Muslimani dalmatinskog zaleđa u šibenskim spisima od 1576. do 1645. godine [1576'dan 1645 Yılına Kadar Šibenik Yazılarında Dalmaçya Bölgesi'ndeki Müslümanlar]" başlıklı sunumunu online gerçekleştirdi. Ardından enstitü üyelerinden Nihad Dostović "Sudski spor iz 1644. o nestalom blagu u Visorima [1644 Yılına Ait Visori'deki Kayıp Hazine ile İlgili Bir Daval]" hakkında bir sunum gerçekleştirdi. Alen Zečević "Vojno-diplomatska aktivnost trebinjskog kapetana Osman-paše Resulbegovića od 1699. do 1718. godine

[Trebinye Komutanlarından Osman Paşa Resulbegović’in 1699’dan 1718’e kadar Askerî-Diplomatik Faaliyetleri]] başlıklı sunumunu yaptı. Panelin son konuşmacısı Tuzla Üniversitesi Felsefe Fakültesi ve Travnik Müzesi’nden Dr. Dženan Dautović “*Sudbina samostana Bosanske franjevačke vikarije u prvim godinama osmanske vladavine na osnovu analize pisama iz kancelarije pape Pavla II (1464-1471.)* [Papa II. Paul’ün (1464-1471) Çalışma Ofisinden Gelen Mektupların Analizine Dayanarak Osmanlı Yönetiminin İlk Yıllarında Bosna Fransisken Papazlarının Kaderi]]” üzerine sunumunu gerçekleştirdi.

12 Ekim’deki ilk oturuma Emina Mostić moderatörlük yaptı. Belgrad Tarih Enstitüsü’nden Marija Andrić “*Recommended by the Ottoman Empire: Bosnian merchants between Sarajevo and Venice (XVII–XVIII century)* [Saraybosna ve Venedik Arasında Bosnalı Tüccarlar (XVII. ve XVIII. Yüzyıl)]” başlıklı sunumunu online gerçekleştirdi. Ardından Tuzla Üniversitesi Felsefe Fakültesi’nden Amir Krpić “*Provođenje osmanskog Vilajetskog zakona u Zvorničkom sandžaku* [Osmanlı Vilayet Kanunnamesi’nin İsvornik Sancağı’nda Uygulanması]]” üzerine olan tebliğini online olarak gerçekleştirdi. Saraybosna Üniversitesi Felsefe Fakültesi’nden Dr. Amila Kasumović “*Status osmanskih činovnika u Bosni i Hercegovini nakon austrougarske okupacije 1878. godine* [1878 Yılında Avusturya Macaristan İşgalinden Sonra Osmanlı Devleti Yetkililerinin Durumu]]” üzerine bir sunum yaptı.

Dr. Amina Siljak-Jesenković’in moderatörlük yaptığı 12 Ekim’deki ikinci oturumda, Saraybosna Üniversitesi Felsefe Fakültesi’nden Dr. Kerima Filan “*Bašeskija u Ankari: O jednom rukopisu iz Nacionalne biblioteke u Ankari* [Ankara’da Bašeskija: Ankara Mili Kütüphanesi’nden bir Elyazması]]” başlıklı tebliğinde Mula Mustafa Ševki Bašeskija ile ilgili Milli Kütüphane’de bulunduğu bir el yazması üzerine bir sunum yaptı. Üsküp Milli Tarih Enstitüsü’nden Dr. Dragi Georgijev “*Dva osmansko-slavenska jezička priručnika iz 1827. i 1836. godine* [1827 ve 1836 Tarihli İki Osmanlı-Slav Dil Kitapçığı]]” üzerine sunumunu online gerçekleştirdi. Şarkiyat Enstitüsü üyelerinden Dr. Alma Omanović Veladžić “*Kadićevi rukopisi u Gazi Husrev-begovoj biblioteci* [Kadić’in Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi’ndeki El Yazmaları]]” ile ilgili bir sunum yaptı. Saraybosna Üniversitesi Dil Enstitüsü’nden Dr. Jasmin Hodžić “*Bosanski, hrvatski i srpski jezik u Bosanskom vilajetu (s fokusom na pitanja jezika i školstva)* [Bosna Vilayetinde Boşnakça, Hırvatça ve Sırpça Dili]]” üzerine sunumunu gerçekleştirdi.

Amer Maslo’nun 13 Ekim’de moderatörlük yaptığı oturumda ilk konuşmacı Saraybosna Üniversitesi Felsefe Fakültesi’nden Dr. Edin Radušić “*Da li su bosanski muslimani Turci? Percepcija bosanskih muslimana 19. stoljeća u britanskom novinskom diskursu* [Bosnalı Müslümanlar Türk müdür? Britanya Gazete Söyleminde 19. Yüzyıl Bosnalı Müslümanlar Algısı]]” başlıklı çalışmasında İngiliz arşivlerinde Bosnalı Müslümanların nasıl tanımlandıklarına dair bir sunum

gerçekleştirdi. Ardından Novi Pazar Devlet Üniversitesi'nden Dr. Redžep Škrijelj "*Bošnjaci Muhadžiri 'Tri vilajeta' u iznjestajima muhadžirске komisije (1877-1912)*" [Muhacir Komisyonu Raporlarında Boşnak Muhacirler (1877-1912)] üzerine bir sunum gerçekleştirdi. Panelin son konuşmacısı Boğaziçi Üniversitesi Modern Türkiye Tarihi Enstitüsü doktora adaylarından Bayram Şen "*Mapping Out Social History of Bosnian Muslim Migrants, 1878-1918 through 'Digital Humanities'*" [Bosnalı Müslüman Göçmenlerin Toplumsal Tarihini Haritalandırmak, 1878-1918] başlıklı sunumunda Avusturya Macaristan işgali sonrası Osmanlı topraklarına göç eden Bosnalı Müslümanlar ile ilgili Osmanlı, Bosna ve Hersek ve Viyana arşivleri ile konsolosluk raporlarında bulunan belgelerin bir veri tabanı üzerinden haritalandırılmasına dair bir sunum gerçekleştirdi.

Dr. Adnan Kadrić'in oturum başkanı olduğu günün ikinci panelinde enstitü üyelerinden Dr. Berin Bajrić "*Dubovni univerzum Ali Dede Bošnjaka* [Ali Dede Bosnevi'nin Manevi Evreni]" başlıklı sunum yaptı. Enstitünün bir diğer üyesi olan Dr. Madžida Mašić "*I onaj što traga ostavlja neizbrisiv trag: Ahmed Talib Bošnjak i njegov Divan* [Ve O Yoldan Gidenler Silinmez bir İz Bırakır: Boşnak Ahmed Talib ve Divanı]" üzerine sunumunu gerçekleştirdi. Ardından enstitü üyelerinden ve Boşnakçaya Yunus Emre'nin eserlerini kazandıran Dr. Amina Šiljak-Jesenković "*Naš Yunus: Yunus Emre, Ašik Yunus i bosanski derviši na tragu Yunusa* [Bizim Yunus: Yunus Emre, Aşık Yunus ve Yunus'un Yolunda Bosnalı Dervişler]" başlıklı sunumunda Bosna ve Hersek'te Yunus Emre algısı üzerine önemli bir sunum yaptı. Panelin son konuşmacısı ve enstitü üyelerinden Rijana Jusufbegović "*Jedan rukopisni tursko-bosanski rječnik iz Narodne biblioteke 'Sveti Cirilo i Metodije' u Sofiji* [Sofya'da Bulunan Aziz Kiril ve Metodi Milli Kütüphanesi'nde Türkçe-Boşnakça El Yazması bir Sözlük]" ile ilgili tebliğini sundu.

14 Ekim'deki ilk panelin oturum başkanlığını Dr. Aladin Husić üstlendi. İlk konuşmacı Saraybosna Üniversitesi Tarih Enstitüsü'nden Dr. Nedim Rabić "*Put u nepoznato: Putopisne zabilježke njemačkog botaničara Otta Sendtnera o Bosanskoj Posavini 1847. godine* [Bilinmeyen Giden Yol: Alman Botanikçi Otto Sendtner'in 1847'de Posavina Seyahat Notları]" ile ilgili bir sunum gerçekleştirdi. Ardından Saraybosna Üniversitesi Felsefe Fakültesi'nden Dr. Ena Begović-Sokolija "*Sultan kao vis major – predodžbe o osmanskoj vlasti u samostanskim ljetopisima bosanskih franjevacu iz 18. stoljeća* [18. Yüzyıl Bosnalı Fransiskenlerin Manastır Kroniklerinde Osmanlı Yönetimi Kavramları]" başlıklı bir sunum yaptı. Ardından Saraybosna Üniversitesi Siyasi Bilimler Fakültesi'nden Dr. Sarina Bakić "*Prilog proučavanju kulturnog identiteta bosanskohercegovačkih Jevreja za vrijeme Osmanskog Carstva* [Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Bosnalı Yahudilerin Kültürel Kimliğinin Araştırılmasına Katkı]" üzerine bir sunum gerçekleştirdi. Panelin son konuşmacısı enstitü müdürü Dr. Adnan Kadrić'ti. Kadrić "*Jedan budžet visočkog naiba Jusufa Asima o popravci crkve u Kraljevoj Sutjeski* [Kraljeva Sutjeska'da Bulunan

bir Kilisenin Onarımına Dair Naib Yusuf Asım’ın Hücceti]]” üzerine bir sunum yaptı.

Konferansın son oturumunun moderatörlüğünü Dr. Amina Šiljak-Jesenković yaptı. Oturumun ilk konuşmacısı Saraybosna Üniversitesi Felsefe Fakültesi’nden Dr. Haris Dervišević “*Da li su sabat-kule u Bosni i Hercegovini građene po uzoru na kampanil: Sarića sabat-kula u Mostaru* [Bosna ve Hersek’teki Saat Kuleleri, Çan Kuleleri Örneğine mi Dayanmaktadır?: Mostar’da Bulunan Saat Kulesi]]” başlıklı sunumunu yaptı. Enstitü üyelerinden Aida Smailbegović “*Iluminacije Hafizova Divana u Gazi Husrev-begovoj biblioteci* [Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi’nde Bulunan Hafız Divanı Tezhipleri]]” ile ilgili bir sunum gerçekleştirdi. Ardından enstitü üyelerinden Dr. Muamer Hodžić “*O fenomenu kafe i mjestima gdje se pila u Bosni u 16. i 17. stoljeću* [16. ve 17. Yüzyıllarda Bosna’da Kahve Olgusu ve İçildiği Yerler]]” hakkında çok ilginç bir sunum yaptı. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Tarih Bölümü’nde doktora sonrası çalışmalarını gerçekleştiren Özde Çeliktemel-Thomen “*Film Screenings in the Ottoman Provinces at the Turn of the Century* [Yüzyıl Başında Osmanlı Vilayetlerinde Film Gösterimi]]” başlıklı sunumunda film kavramı, içeriği ve Osmanlı’da gösterildiği yerler ile ilgili çok ilginç bir sunum yaptı.

Enstitü üyelerinin bulunduğu kapanış konuşmasında Dr. Amina Šiljak-Jesenković ve Dr. Adnan Kadrić katılımcılara teşekkür ederek, tebliğlerin kısa süre içerisinde enstitü dergisi olan Prilozi’de yayınlanmasını ve önümüzdeki yıllarda daha fazla katılımın olduğu ve yüz yüze tartışmaların bol olduğu bir konferans yapma dileklerini iletiler.

